

istražujemo i stvaramo

treća osoba) uz vrlo čest boravak članova stručnog tima. Osim masaže u skupini s obogaćenim programom, posebno su poticana sva tri 'bliska' osjetila, kroz posebno odabrana sredstva i aktivnosti:

- osjetilo za ravnotežu (vestibularno osjetilo),
- osjetilo pokretanja vlastitih mišića i zglobova (propriocepcija),
- osjetilo dodira (taktilno).

Vestibularno osjetilo temeljno je za ukupni senzomotorički razvoj djeteta, a stimulira se kroz ljuljanje, vrtnju, vibriranje. U ciljanim aktivnostima s odgajateljima koristimo daske za vrtnju, sprave za balansiranje i razvoj koordinacije, mreže za ljuljanje, gredu za ljuljanje, *skateboarde*, tramboline s držačem, klackalice, valjke, lopte...

Proprioceptivno osjetilo (vlastiti osjet) je odličan organizator senzomotoričkih 'ulaza i izlaza', a za njegovo poticanje koriste se gimnastičke lopte, bazeni s lopticama, utezi-vrećice, velike vreće ispunjene stiroporom (*Fatboy*), švedske ljestve...

Za taktilnu stimulaciju, osim masaže, koristimo lopte raznih tekstura, valjčice, sprave presvučene različitim materijalima, podloge različitih tekstura, elastične materijale, gumirane trake, bazene za pijesak, granulate, vodu, senzorne vrećice...

Ukoliko svakodnevno, postupno i pravilno koristeći više modaliteta, potičemo djetetovu senzomotoriku, stvaramo odličan temelj za kvalitetniji psihomotorički i kognitivni razvoj djeteta. To je preduvjet za stjecanje akademskih vještina koje su potrebne za uspješnije funkcioniranje u budućim školskim aktivnostima, a ujedno je prevencija posebnih potreba i teškoća. Dosadašnje zapažanje nakon dvogodišnje primjene programa govori nam o kraćoj, lakšoj i kvalitetnijoj prilagodbi, kako za dijete tako i za roditelje. Odgajatelji zamjećuju manje stresa kod prijema nove djece, kvalitetniju suradnju i partnerstvo s roditeljima te lakše prepoznavanje dječjih potreba. Uočava se da djeca brže sazrijevaju u samostalnosti i govoru, u testiranjima razvoja postižu više

Jezici ljubavi koje dijete može razumjeti (G. Chapman):

- tjelesni dodir
- kvalitetno provedeno vrijeme
- djela usluge/djela ljubavi
- tjelesni dodir
- darivanje

rezultate u odnosu na vršnjake, iskazuju veći stupanj emocionalne inteligencije i manje pobolijevaju. Drago nam je reći da i roditelji zamjećuju kvalitetu programa, iskazuju veći stupanj roditeljskih kompetencija, te želju za obogaćivanjem istih. Svakako mislimo i osjećamo da u našim jaslicama govorimo svim jezicima ljubavi koje dijete može razumjeti, a to su (prema G. Chapmanu):

- tjelesni dodir
- kvalitetno provedeno vrijeme
- djela usluge/djela ljubavi
- tjelesni dodir
- darivanje.

Dođite, naučite ih i vi govoriti u našoj Radosti!

Literatura:

1. Bowlby J.: Attachment and loss vol 1, New York, Basic 1982.
2. Gary Chapman: Pet jezika ljubavi - kako partneru izraziti duboke osjećaje, V.B.Z. 2003.
3. Patricia Blackwell: The Influence of Touch on Child Development: Implications for Intervention, Aspen Publishers 2000.
4. Roderick Simonds, Arnold Scheibel: The Postnatal Development of the Motor Speech Area: A Preliminary Study, Brain and Language 37, 1989, str. 42-58.

¹ Certificirani instruktori za masažu dojenčadi

² Hrvatsko društvo za prenatalnu i perinatalnu edukaciju i zdravlje

Postavljanjem obiteljskih fotografija nastojali smo podržati djetetov osjećaj povezanosti i privrženosti s roditeljima

Bebe i osjećaji

Poznata je izreka kako prostor sobe dnevnog boravka u vrtiću često dobiva ulogu trećeg odgajatelja. U članku pročitajte iskustvo odgajateljice Željke Barać koje govori o utjecaju osmišljenih sredstava u prostoru na poticanje emocionalnog razvoja djece u jaslicama.

Željka Barać, odgajateljica Dječji vrtić 'Ciciban' Velika Gorica

Vođeni spoznajom da je emocionalni razvoj djeteta jednako važan kao i njegov tjelesni, spoznajni, govorni i socijalni razvoj, pokušali smo osmisliti poticajna sredstva koja će biti primjenjiva u radu s djecom jasličke dobi i

pridonijeti njihovom emocionalnom razvoju. Našu ideju, zapažanja i iskustvo želimo podijeliti s vama.

Obiteljska fotografija

Osjećaj privrženosti prva je emocija koja se razvija kod djeteta. Roditelji su centar njegova okruženja. Malo djeteta želi svoje roditelje, njihovu blizinu, pažnju. Oni su njegova sigurnost, zaštita i utjeha. Boraveći veći dio dana u jaslucama, djeca su odvojena od svojih roditelja. Postavljanjem obiteljskih fotografija u prostor sobe dnevnog boravka nastojali smo podržati djetetov osjećaj povezanosti i privrženosti s roditeljima i u vrijeme njihove odsutnosti.

Dijete prilazi fotografiji, prepoznaje svoj lik i likove drugih članova svoje obitelji. Tako stječe informaciju o vlastitom identitetu, pripadnosti, o svom mjestu u obitelji. Pred fotografijama dijete ponekad izražava i svoje emocije: tugu, nestrpljivost u iščekivanju roditelja, ili s članovima obitelji dijeli neku od svojih svakodnevnih aktivnosti. Promatrajući reakcije djece na te fotografije uvjerila sam se koliko utjehe djeci pružaju slike obitelji u vrijeme kad nisu s njima. Evo nekih primjera:

- Dječak, dvije godine i tri mjeseca, briše nos sebi, majci, ocu i sestri na fotografiji.
- Dječak, dvije godine i sedam mjeseci, slaže kućicu od konstruktivnih elemenata, donosi je pred sliku i pokazuje svojoj obitelji.
- Djevojčica, godinu i deset mjeseci, kuha ručak, prilazi fotografiji i hrani tatu, mamu i sebe.
- Dječak, dvije godine i dva mjeseca, majci drugog djeteta, prisutnoj u skupini, na fotografiji pokazuje svoju majku.

Kućica osjećaja

Prepoznavanje i izražavanje vlastitih emocija vještina je koja se stječe od malih nogu. Dijete uči prepoznati, razumjeti i izraziti svoje emocije kroz promatranje i usvajanje načina ponašanja odraslih. Predverbalno ponašanje nije prepreka da dijete izrazi svoje osjećaje i razvije empatiju. 'Kućicom osjećaja' pokušali smo osmisliti sredstvo koje će djetetu olakšati prepoznavanje emocija i poistovjećivanje sa zamišljenim likom. Od debljeg kartonskog papira načinjena je kućica s prozorčićima koji se otvaraju. Ispod svakog prozora nalazi se lik koji simbolizira različite osjećaje: radost, ljutnju, strah i tugu. Kućica je postavljena na zid tako da joj dijete slobodno može prilaziti, otvarati prozorčice i promatrati likove.

Dijete prilazi kućici, otvara i zatvara prozorčice. Naslućuje skriveno značenje simbola. Mimikom pokušava oponašati izraz lika koji se javlja na otvorenom prozorčiću. Prisutnost djeteta na tom mjestu odgajatelj koristi kako bi verbalizirao viđeno ili pitanjima potaknuo dijete da samo izrazi ono što je zapazilo i prepoznalo. Zapaženo je da djeca kad se upoznaju s 'Kućicom osjećaja' najčešće otvaraju prozorčice s nasmijanim likom, dok one ispod kojih se kriju likovi s izrazom ljutnje i straha otvaraju rjeđe.

Izražavanje empatije

Pored kućice djeci je ponuđena košuljica u kojoj se nalaze slike dječaka, djevojčica i

odraslih ljudi s različitim izrazima lica. Brojni primjeri dječjih reakcija pokazuju kako 'Kućica osjećaja' pomaže djeci iskazati empatiju:

- Dječak, dvije godine i šest mjeseci, pred tužnim likom kaže: 'Striček plače', i miluje ga rukom.
- Dječak, tri godine, stoji pred likom koji izražava ljutnju, promatra ga i mršti obrve oponašajući njegov izraz.
- Djevojčica, godinu i deset mjeseci, promatra isti lik. Nakon nekog vremena trga ga, zatvara prozorčić i odlazi.
- Dječak, dvije godine i jedan mjesec, stoji pred nasmijanim likom i reagira na njegov emocionalni izraz smješajući mu se.
- Dječak, tri godine, uzima u naručje sliku novorođenčeta koje plače i ljulja ga, tješeći ga.

Emocionalni svijet djeteta jasličke dobi je složen. Koliko god taj svijet proučavali i poznavali, uvijek nas iznova iznenađuju neke neočekivane reakcije i načini na koje dijete izražava svoj emocionalni doživljaj. Primijenjena sredstva samo su jedan mali dio mogućnosti za poticanje i razvoj emocionalnog izražavanja djeteta jasličke dobi.

Literatura:

1. Nenadić, Snježana: Odgoj u jaslucama, Imotski: Potjeh, 2002., Priručnik za odgojitelje i stručne suradnike
2. Branka Starc, Mira Čudina-Obradović, Ana Pleša, Bruna Profaca, Marija Letica: Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgajatelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi; voditeljica projekta Matilda Markočić, Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga, 2004.
3. Eleanor Stokes Szanton: Kurikulum za jaslice: razvojno-primjeren program za djecu od rođenja do treće godine, priručnik br. 2 Zagreb, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, 2004.